

زمان پیشنهادی: ۸ دقیقه

## تناسب مفهومی (مفهوم‌های رایج عاشقانه در ادبیات فارسی)

۱- همه‌ی بیت‌های زیر به‌جز ..... در مفهوم عاشقانه‌ای مشترک هستند.

- ۱) در عاشقی ملامت خسرو بود چنانک / بر ریش تازه، داغ نهی دردمند را
- ۲) کسی ملامت وامق کند به نادانی / عزیز من که ندیده‌ست روی عذرا را
- ۳) امروز آن کسی که مرا دی بداد پند / چون روی تو بدید ز من عذرها بخواست
- ۴) ملامت‌گوی بی‌حاصل ترنج از دست نشناسد / در آن معرض که چون یوسف جمال از پرده بنمایی

۲- مفهوم‌های «جمع‌نشدن عشق و پرهیزگاری، گریز از آسودگی، دشواری‌های عشق، عشق و رسوایی» به‌ترتیب در کدام بیت‌های زیر دیده‌می‌شود؟

- آ- موج فروخته‌ای تیز خرامید و گفت / هستم اگر می‌روم، گر نروم، نیستم
- ب- زهد من با تو چه سنجد که به یغمای دلم / مست و آشفته به خلوتگه راز آمده‌ای
- پ- هان پختگان را خام ده، دردی‌کشان را جام ده / اسلامیان را نام ده، وز کفر بر ما کش رقم
- ت- هر که چو شمع ز آتش دل تاج سر نکرد / سر در میان مجلس عشاق بر نکرد
- ۱) پ، ت، ب، آ      ۲) پ، آ، ب، ت      ۳) ب، آ، ت، پ      ۴) آ، ت، پ، ب

۳- مفهوم کدام بیت با بیت‌های دیگر متفاوت است؟

- ۱) ای به تو آرزوی من بیشتر از جفای تو / سر برود ولی ز سر کم نشود هوای تو
- ۲) دست سعدی به جفا نگسلد از دامن دوست / ترک لؤلؤ نتوان گفت که دریا خطر است
- ۳) شکوه تاج سلطانی که بیم جان در او درج است / کلاهی دلکش است اما به ترک سر نمی‌ارزد
- ۴) ترسم از این چمن نبری آستین گل / کز گلشنش تحمل خاری نمی‌کنی

۴- مفهوم بیت «بگفت از صبر کردن کس خجل نیست / بگفت این دل تواند کرد، دل نیست» در کدام بیت زیر دیده‌می‌شود؟

- ۱) گویی به صبر چاره کن این روز عشق را / آخر به روز عشق صبوری کجا بود؟
- ۲) یا رب چه حالت است این، کاؤل نبود در عشق / جان ناشکیب زین‌سان، دل بی‌قرار چندین؟
- ۳) گفت سعدی صبر کن یا سیم و زر ده یا گریز / عشق را یا مال باید یا صبوری یا سفر
- ۴) میان صبر و عشق ای جان نزاع است از برای دل / که اندر دل نمی‌گنجد غم عشق و شکیبایی

۵- در میان بیت‌های زیر، چند بیت با بیت «در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم / سرزنش‌ها گر کند خار مگیلان غم مخور» تناسب مفهومی دارند؟

- هر راهرو که ره به حریم درش نبرد / مسکین برید وادی و ره در حرم نداشت
- چه آسان می‌نمود اول غم دریا به بوی سود / غلط کردم که این طوفان به صد گوهر نمی‌ارزد
- مگو که قطع بیابان عشق آسان است / که کوه‌های بلا ریگ آن بیابان است
- یا رب این کعبه‌ی مقصود تماشاگه کیست / که مگیلان طریقش گل و نسرين من است
- چو «اوحدی» دلت ار با گلی‌ست، حیف مدار / ز بهر خاطر گل گر جفای خار کشی
- به بوی آن که شبی در حرم بیاسایند / هزار بادیه سهل است اگر بییمانید

**۶- مفهوم کدام بیت از بیت‌های دیگر دور است؟**

- (۱) در طریق عشق‌بازی امن و آسایش بلاست / ریش باد آن دل که با درد تو خواهد مرهمی  
 (۲) ز عشق هر که ندارد حیات لم یزالی / نصیب او به جز از مردن و ممات مباد  
 (۳) هر آدمی که نظر با یکی ندارد و دل / به صورتی ندهد، صورت است بر دیوار  
 (۴) ما چشمه‌ی نوریم بتاییم و بخندیم / ما زنده‌ی عشقیم، نمردیم و نمی‌ریم

**۷- همه‌ی بیت‌های زیر به جز ..... به یک مفهوم اشاره دارند.**

- (۱) چو به منتها رسد گل برود قرار بلبل / همه خلق را خبر شد، غم دل که می‌نهفتم  
 (۲) بی‌نیازانه به ما می‌گذرد یار ولی / سینه‌اش غرق نیازیست که من می‌دانم  
 (۳) پرده‌داری بر آستانه‌ی عشق / می‌کند عقل و گریه پرده‌داری  
 (۴) آواز دهل نهان نماند / در زیر گلیم و عشق پنهان

**۸- از میان بیت‌های زیر، به ترتیب مفهوم کدام بیت با بیت زیر متناسب و مفهوم کدام یک در تضاد با آن است؟**

«وفا نکردی و کردم، به سر نبردی و بردم / ثبات عهد مرا دیدی ای فروغ امیدم»

- آ- ای دل چه اندیشیده‌ای در عذر آن تقصیرها / ز آن سوی او چندین وفا زین سوی تو چندین جفا  
 ب- ز دست عشق تو امید رستگاری نیست / گریختن نتوانند بندگان به‌داغ  
 پ- تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین‌کار / که در مقابل چشمی و غایب از نظری  
 ت- آن عهد که با تو بسته بودم / یاد است مرا، تو را فراموش  
 ث- ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم / امید ز هر کس که بریدیم بریدیم
- (۱) پ، ث      (۲) آ، ث      (۳) ب، آ      (۴) ت، آ

**پاسخ کلیدی**

۱ (۱)	۳ (۲)	۳ (۳)	۳ (۴)
۲ (۵)	۱ (۶)	۲ (۷)	۴ (۸)

## پاسخ‌نامه‌ی تشریحی - تحلیلی

### ۱- گزینه‌ی ۱

مفهوم بیت نخست: ملامت کردن عاشقان به دور از انصاف و مروّت است.

مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر: کسی از عشق یار در امان نیست.

### ۲- گزینه‌ی ۳

معنای بیت ب: وقتی مست و آشفته به سراغ من گوشه‌نشین می‌آیی و قصد دل‌بردن از من را داری، زهد و

پرهزگاری من در برابر زیبایی تو به حساب نمی‌آید.

معنای مصراع دوم بیت پ: به زاهدان و دین‌داران نام و آوازه عطا کن و مارا کافر قلمداد کن ← پس عارفان و عاشقان در پی نام نیک نیستند.

معنای بیت ت: عاشقی که آتش عشق دل و سرش را نسوزاند (تمام وجودش را به آتش نکشد) نمی‌تواند به خود بی‌بالد و در میان عاشقان سربلند کند.

### ۳- گزینه‌ی ۳

معنای بیت سوم: دست پیدا کردن به تاج پادشاهی دلخواه و دل‌نشین است اما ارزش آن را ندارد که

به‌خاطرش جان و سر خود را به‌خطر بیندازیم.

مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر: لزوم تحمل سختی‌ها در راه عشق.

### ۴- گزینه‌ی ۳

معنای بیت سوم: معشوق گفت: ای سعدی یا بر دوری من صبور باش (به فکر رسیدن به من نباش) یا زر و

سیم به پایم بریز (برایم پول خرج کن!) و یا از این شهر بگریز زیرا عاشق یا باید ثروتمند باشد یا صبور بر دردِ دوری و یا مسافر (تا با رفتن از دیار یار، عشق را فراموش کند)!

مفهوم مشترک بیت‌های دیگر: جمع‌نشدن عشق و شکیبایی.

### ۵- گزینه‌ی ۲

مفهوم سه بیت آخر با بیت صورت سؤال یکسان است.

### ۶- گزینه‌ی ۱

مفهوم بیت نخست: جمع‌نشدن عشق و آسودگی و غم‌پرستی (معنای مصراع دوم: دلی که با وجود دچار

بودن به درد عشق تو، به دنبال مرهم و درمان باشد، ریش و زخمی باد!)

مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر: زندگی واقعی در عاشق بودن است.

### ۷- گزینه‌ی ۲

معنای بیت دوم: اگرچه معشوق با بی‌نیازی و بی‌توجهی از کنار من می‌گذرد، اما من می‌دانم که وجودش پر

است از نیاز با من بودن.

مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر: عشق پنهان‌کردنی نیست.

### ۸- گزینه‌ی ۴

بیت صورت سؤال و بیت «ت» هر دو می‌گویند که عاشق وفادار است هرچند که معشوق بی‌وفایی می‌کند؛

اما در بیت «آ» درست عکس این ماجرا دیده‌می‌شود.